

המקנא פרק ראשון סוטה

כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים. ואחד דכתיב גזי ועד אחד לא יענה בנפש (במדבר לה) מוקי לה צפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה). בדרישה מן התלמידים ולא יומת על פי עד אחד (דברים ח) דרשינן צפרק ראשון דמכות (דף יא:). לעדות מיוחדת לאפוקי

אחד רואה ממלון זה ואחד רואה ממלון זה * אצל קשיא דגזי שזעזעת העדות כתיב והוא עד (ויקרא ה) ומחייבין אפילו אחד דכתנן (שנועות דף לא:). כבר אחד והודה אחד הכופר חייב וי"ל שזעזעת העדות לא חייבה מורה אלא בתביעה כדילפינן התם מקראי הילכך כל היכא דמפסידו ממון מייחייב דזהפסד ממון תליא מילתא: **מאי טעמא דר' יהושע**. צירושלמי מפיק ליה מהני קראי מאי טעמא (טו) (ו) דרבי יהושע כי מלא זה ערות דבר ערוה זו הסתירה דבר זו הקינוי וילפינן דבר דבר מה דבר האמור להלן על פי שנים אף כאן ע"פ שנים תני רבי יוסי צ"י יהודה וכו' משקה ע"פ שנים נאמר כי מלא ואין מניאה בכל מקום אלא על פי עדים מה מקיים רבי אליעזר דבר (א) דבר שהוא מרגיל לכל ילדי ערוה עוד צירושלמי כתיב ועבר עליו רוח קנאה וגו' שלא יקנה לה מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך גלות אלא מתוך דבר של אימה עבר וקינא לה ממתת הדברים הללו מה את אמרת למנוה או לעינז חס תאמר למנוה קינויו קינוי חס תאמר לעינז אין קינויו קינוי אמר רבי מנא אמאי כהדא כל מקום שנאמר חוקה מורה מעכב (י):

ממשמע שנאמר לא יקום עד באיש איני יודע שהוא אחד מה ת"ל אחד זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד ואמר רחמנא תרי לית בה אלא חד והוא לא נתפשה אסורה אלא מטעמא דכתיב לא יקום עד אחד באיש הא לאו הכי הוה אמינא עד דסוטה חד הוא ואי אפילו חד ליכא אלא במאי מיתסרא איצטריך סד"א עד אין בה אין נאמן בה אין נאמן בה ואלא מאי בעי עד דאיכא תרי לישתוק קרא מיניה דאתיא דבר דבר מממון ואנא ידענא מידי דהוה אבל עדיות שבתורה איצטריך סד"א סוטה שאני * דרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ליתיהומן בה עד אחד ומי מצית אמרת דאין נאמן בה וישריא והא מדכתיב והיא לא נתפשה מכלל דאסורה איצטריך סד"א אין נאמן בה עד דאיכא תרי ובתרי נמו היא דלא נתפשה קמ"ל: רבי יהושע אומר מקנא לה על פי שנים וכו': מ"ט דרבי יהושע אומר קרא א"ב בה ולא בקינוי בה ולא בסתירה ורבי אליעזר אומר בה ולא בקינוי ואימא בה ולא בסתירה סתירה איתקש לטומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה קינוי נמי איתקש לטומאה מיעט רחמנא בה ומה ראת מסתברא ^{רבי} סתירה עדיפא שכן אוסרתה כטומאה אדרבה קינוי עדיף שכן עיקר גרם לה אי לאו סתירה קינוי מי איכא ואי לאו קינוי סתירה מאי אהני אפ"ה סתירה עדיפא דאתחלתא דטומאה היא מתני' דלא כי האי תנא דתניא ^א רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ומשקה לה על פי שנים השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה אין לדבר סוף מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה אומר קרא בה ולא בסתירה ואימא בה ולא בקינוי קינוי איתקש לטומאה דכתיב וקנא את אשתו והיא נטמאה סתירה נמי איתקש לטומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה והוא לכמה שיעור סתירה כדי טומאה הוא דאתא השיבו חכמים לדברי ר' יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף מאי ניהו דומינן דלא קני ואמר קנאי הא למשנתינו יש לדבר סוף וזמנין דלא איסתתר ואמר איסתתר אומר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף אף לדברי רבי יוסי אדרבה למשנתינו איכא עיקר התם ליכא עיקר אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לדברי ר' יוסי בר' יהודה ^א אף למשנתנו אין לדבר סוף א"ר חנינא מסורא אלא לימא איניש לאיתתיה בזמן הזה לא תיסתרי בהדי פלוני דילמא קי"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קינוי על פי עצמו ומיסתתרא וליכא האידינא מי סוטה למיבדקה * קאסר לה עילויה איסורא דלעולם אומר ריש לקיש מה לשון קינוי דבר המטיל קנאה בינה לבין אחרים אלמא קסבר קינוי על פי עצמו וכולי עלמא לא ידעי דקני לה ואמרי מאי דקמא דקא בדלה ואתו למיעבד קנאה בהדה ורב יימר בר ר' שלמיא משמיה דאביי אומר דבר המטיל קנאה בינו לבינה אלמא קסבר קינוי על פי שנים עדים וכולי עלמא ידעי דקני לה ואיהו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

משמע שנאמר עד. ולא נאמר עדים איני יודע דאחד קאמר אלא מדליטריך למיכתב אחד שמע מינה דעד שנים משמע דאינו אלא לשון עדות וקמס עדות שנים: **ואמר רחמנא טרי לית בה**. לעיל קאי לפרושי מקנא דמילתיה היכי מידריש ועד אין בה: **אלא טעמא דו'**. קושיא היא. כלומר טעמא דכתיב * לא יקום עד אחד דהוה מוכח לך דהאי ועד אין בה בתרי קאמר הא לאו הכי הוה אמינא עד דכתיב כהא צטוטה חד הוה וקאמרין אפילו אחד אין בה: **איצטריך**. לא יקום עד אחד לגלוי עליה דהאי ולאשמעינן דחד מהימן דאי לאו הכי הוה אמינא כל סתם עד אחד הוה ובטוטה לא הוה אמינא דמיתסרא ופ"י צעד א' וכל שכן בלא עד והכי הוה דרשינן ליה ועד אין בה דקא אמר רחמנא הכי קאמר ועד אחד אין נאמן בה אלא שנים: ופרכינן אין נאמן בה בתמיה: **אלא מאי בעי**. קרא עד דאיכא תרי בתמיה אמאי אתא קרא להאי לשמוק קרא מיניה כו': **דבר דבר מממון**. כתיב צנואפת כי מלא זה ערות דבר (דברים מד) וכתיב צדיני ממונות ע"פ שני עדים יקום דבר (סו) **איצטריך**. לא יקום רגלים עליה דהאי עד דצטוטה הכתוב מדבר דאי לא גלי עליה הוה אמינא עד חד משמע ואין נאמן בה קאתא קרא לאשמועינן. ודקשיא לך למה לי קרא סלקא דעתך אמינא סוטה שאמר קינוי וסתירה צא עד אחד והעיד שנטמאה צתוטה סתירה שאני וראוי להאמינו כאן שהרי רגלים לדבר: **ומי מניס אמר**. דאי לא גלי רחמנא דכל עד שנים הם (ה) דאנא אמינא דהאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ צא הכתוב להקל עליה: **והא מדיכסוי והיא לא נתפשה מכלל** דפשיטא לך דנטמאה והיכי קאמר והיא לא נתפשה אועד אין בה נהי דריש דקרא איכא למימר ע"י שנים עדים ושכך איש אותה בעדים ועד אחד אין נאמן בה אלא והיא לא נתפשה היכי קאי אלא נאמן בה הא אמרת דלא מחוקי לה צנזעלות: **צב**. צטומאה קאי דהא מינה סליק והיא נטמאה ועד אין בה ודרשינן אין בה תרי אלא חד: **צב**. עד אחד נאמן ולא בקינוי: **ספירה עדיפא**. לאחמורי צב: **שכן אופרסה**. על הצעל ועל הצעל מספק: **צטומאה**. ודאית כדרשינן לקמן מגיד לך הכתוב שעל הספק אסורה צפרק כשם שהמים צדקין (דף כה). **שכן עיקר גרס לה**. שע"י הקינוי סתירתה אופרסה: **מסני**. דקתני לר"א דקינוי צטוטה וסתירה על פי עצמו: **דלא כי האי סנא**. דקתני לר"א סתירה צטוטה וקינוי על פי עצמו: **לדברי ר"י** יהודה אין לדברי ר' אליעזר סוף. ולקמן מפרש לה: **מאי ניהו**. אין לדבר סוף דקאמר:

ואמר קנאי. כשכועס עליה אומר קנאתי לה מפלוני ומציא עדים שנסתרה עמו סתירה כל שהוא דכיון דלא קינא לה לא מוהרה צו: **הא למשנתנו יש סוף**. לדברי רבי אליעזר בתמיה: **והא זמנין דלא איספרא**. ואומר ראייתה שנסתרה: **ולא מיבעיא למשנתנו**. בתמיה: **איכא עיקר**. שכבר התחיל בעדים שלא ע"י כעס: **כהא ליכא עיקר**. ולכשיכועס נקל לומר קנאתי והוא ימצא לה סתירות הרבה: **לא ימצא איניש**. אפילו צינו לצינה: **ומסתפרא**. ונסתרת ונאסרת עליו: **קנאה**. כעס כמו הם קנאוני בלא אל (דברים לב) כי קנאה חמת גבר (משלי ו): **מאי דקמא**. מה יש לפנינו מה אירע עכשיו שזו צדלת מן האנשים: **וכולי עלמא ידעי דקני לה**. שהעדים מגלין הדבר ואין שונאין אותה: **ואיהו דאסי למיעבד קנאה צבדה**. שזו מקניטתו על שפוסדה: אלמא

ח א טושיע אה"ע ק"י קעה סעף ז: [ב מ"י פ"א מה"ל סוטה ה"ג צ:]

תוספות שאנן

אלא טעמא דכתב רחמנא לא יקום עד אחד באיש. והא"ת לא לכתוב רחמנא ועד אין בה לא יקום עד אחד באיש וממילא שמעינן דעד אחד נאמן בסוטה משום דאיכא רגלים לדבר. וי"ל דאין זה סברא כל כך להאמין עד אחד מכה סברא א לאו דנפיק לך מקרא. ואי אפי' חד ליכא אלא במאי מתסרא דאין לומר דאיתסרא משום דאיכא רגלים לדבר משום דאין לנו לאוסרה כתיב צנואפת לכל הפחות משום טעמא דרגלים לדבר. דאתיא דבר דבר מממון כתיב צנואפת כי מלא זה ערות דבר כתיב דריני ממונות על פי שנים עדים יקום דבר. ומי מצית אמרת דאין נאמן בה. פ"ה ומי מצית אמרת דאי לא גלי רחמנא דכל עד שנים הם דאנא אמינא דהאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ בא הכתוב להקל עליה והא מוכיחא והיא לא נתפשה (א) אועד אין בה נהי דריש דקרא איכא למימר לדי שנים עדים ושכב איש אותה בעדים ועד א' אין נאמן אלא והיא לא נתפשה היכי אמרת דלא מחוקי לה בבבועלה. לשון הקונטרס: לדברי ר' יוסי אין לדבר סוף מאי ניהו דומינן דלא קנאי י"ס אין לדבר סוף לפי שאין המים בודקין אותה אם לא קנא והיא משנתנו עיקר דכיון דקינא לה על פי שנים תהא מוזהרת אבל במילתא דר' יוסי בר' יהודה דמיייר דלא קנא לה מתחלה היא לא תזהר מליסתר: (ב) שכבר קנא לה בעדים שלא על ידי כעס. הכא ליכא עיקר שהרי לא קנא לה בפני עדים ולכשיכועס נקל לו לומר קנאתי והוא ימצא לה סתירות הרבה. ל"ה:

(א) סנהדרין ג. לקמן ג. (ב) [לקמן ג. נדה ג.]. (ג) [מוספא פ"א]. (ד) נירסת רש"ל ואף. (ה) [דברים טו]. (ו) ס"א דר"א ועי' רש"ל.

תורה אור השלם

- ושכב איש אתה שכבת זרע וצ'עלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה והוא לא נתפשה.
- במדבר ה יג ועבר עליו רוח קנאה וקצא את אשתו והוא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה וקצא את אשתו והיא לא נתפשה.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומי מצית אמרת וכו' שנים הם דהוה אמינא: (ב) תוס' ד"ה מאי וכו' מ"ט דר"א כי מלא זה י"צ פי מ"ט דר"א אליבא דתנא דמיתסין דכתיב מקנא ע"פ שנים ומשקה על פי מ"ט ס' (א) בא"ד מה מקיים ר"א דבר. י"צ פי מה מקיים ר"א אליבא דר' יוסי בר' יהודה דמקנא ע"פ עד א' או ע"פ עצמו ומשקה ע"פ שנים והא דבר נפקא לן לקינוי ולפינן דבר דבר וספיק דאיהו לא דריש דבר לדברי קינוי אלא דבר שהוא מרגיל לכל לדי ערוה דהיינו סתירה: (ז) בא"ד מורה מעכב ה"ג מעכב הקינוי הס"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כל מקום בו אבל קשיא וכו'. עיין רש"י צ"ק דף ט ע"א ד"ה חס לא יגיד וכו'.